

--- TDK YAZIM KURALLARI ---

(2023 değişiklikleri dâhildir.)

İÇİNDEKİLER

1) BÜYÜK HARFLERİN KULLANILDIĞI YERLER.....	02
2) SAYILARIN YAZILIŞI.....	07
3) İKİLEMELERİN YAZILIŞI.....	08
4) SORU EKİ mı / mi / mu / mü'nün YAZILIŞI.....	08
5) BAĞLAÇ OLAN ki'nin YAZILIŞI.....	08
6) BAĞLAÇ OLAN da / de'nin YAZILIŞI.....	09
7) BULUNMA DURUM (HÂL) EKİ -da / -de / -ta / -te'nin YAZILIŞI.....	09
8) ile'nin YAZILIŞI.....	09
9) KISALTMALAR.....	10
10) SİMGELER.....	11
11) BİRLEŞİK KELİMELERİN YAZILIŞI (Ayrı Yazılan Birleşik Kelimeler).....	11
12) BİRLEŞİK KELİMELERİN YAZILIŞI (Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler).....	13
13) PEKİŞTİRMELİ SÖZLERİN YAZILIŞI.....	17
14) ALINTI KELİMELERİN YAZILIŞI.....	17
15) DEYİMLERİN YAZILIŞI.....	18
16) EK-FİİLİN YAZILIŞI.....	18
17) FİİL ÇEKİMİ İLE İLGİLİ YAZILIŞLAR.....	18
18) MASTARLARA GELEN EKLERİN YAZILIŞI.....	18
19) UZUN ÜNLÜ.....	18
20) HECE YAPISI VE SATIR SONUNDA KELİMELERİN BÖLÜNMESİ.....	19
21) YABANCI ÖZEL ADLARIN YAZILIŞI.....	20
22) KESME İŞARETİ (')	21
23) DÜZELTME İŞARETİ (^)	23
24) TDK 2023 YAZIM KURALLARI DEĞİŞİKLİKLERİ	24

--- BÜYÜK HARFLERİN KULLANILDIĞI YERLER ---

A. Cümle büyük harfle başlar: *Ak akçe kara gün içindir.*

Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir. (Atatürk)

☞ Cümle içinde tırnak veya yay ayraç içine alınan cümleler büyük harfle başlar ve sonlarına uygun noktalama işareti (nokta, soru, ünlem vb.) konur:

Atatürk "Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!" diyor.

Anadolu kentlerini, köylerini (Köy sözünü de çekinerek yazıyorum.) gezsek bile görmek için değil, kendimizi göstermek için geziyoruz. (Nurullah Ataç)

*** UYARI: İki çizgi arasındaki açıklama cümleleri büyük harfle başlamaz:

Bir zamanlar -bu zamanlar çok da uzak değildir, bundan on, on iki yıl önce- Türk saltanatının maddi sınırları uçsuz bucaksız denilecek kadar genişti. (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

Bu sefer de onları -her zamanki yerlerinde bulmak ihtimaliyle- farkında olmadan aramıştım. (Ahmet Hamdi Tanpınar)

Yeşiltepe köyüne -benim doğup büyüdüğüm yerdir- varmak üzereyiz.

☞ İki noktadan sonra gelen cümleler büyük harfle başlar:

Menfaat sandalyeye benzer: Başında taşırırsan seni küçültür, ayağının altına alırsan yükseltir. (Cenap Şahabettin)

*** UYARI: İki noktadan sonra cümle ve özel ad niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bunlar büyük harfle başlamaz:

Bu eskiliği siz de çok evde görmüşsünüzdür: duvarlarda çiviler, çivi yerleri, lekeler... (Memduh Şevket Esenal)

Bir kitapta aradığım en önemli 2 özellik şudur: konuyu ele alış tarzı ve ilginçlik.

UYARI: Rakamla başlayan cümlelerde rakamdan sonra gelen kelime özel ad değilse büyük harfle başlamaz: 2007 yılında Türk Dil Kurumunun 75. yılını kutladık.

☞ Örnek niteliğindeki kelimelerle başlayan cümlede de ilk harf büyük yazılır: "Banka, bütçe, devlet, fındık, kanepeler, menekşe, şemsiye" gibi yüzlerce kelime, kökenleri yabancı olmakla birlikte artık dilimizin malı olmuştur.

"Et-, ol-" fiilleri, dilimizde en sık kullanılan yardımcı fiillerdir.

B. Dizeler büyük harfle başlar:

Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi

Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi. (Muhibbi)

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak

Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak. (Mehmet Akif Ersoy)

C. Özel adlar büyük harfle başlar:

1. Kişi adlarıyla soyadları büyük harfle başlar: *Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü, Kâzım Karabekir, Ahmet Haşim, Sait Faik Abasıyanık, Yunus Emre, Karacaoğlan, Âşık Ömer, Wolfgang von Goethe, Vilhelm Thomsen* vb.

☞ Takma adlar da büyük harfle başlar: *Muhibbi* (Kanuni Sultan Süleyman), *Demirtaş* (Ziya Gökalp), *Tarhan* (Ömer Seyfettin), *Aka Gündüz* (Hüseyin Avni, Enis Avni), *Kirpi* (Refik Halit Karay), *Deli Ozan* (Faruk Nafiz Çamlıbel), *Server Bedi* (Peyami Safa), *İrfan Kudret* (Cahit Sıtkı Tarancı), *Mehmet Ali Sel* (Orhan Veli Kanık) vb.

2. Kişi adlarından önce ve sonra gelen ünvanlar, saygı sözleri, rütbe adları ve lakaplar büyük harfle başlar: *Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, Kaymakam Erol Bey, Dr. Alâaddin Yavaşca; Sayın Prof. Dr. Hasan Eren; Mustafa Efendi, Zeynep Hanım, Bay Ali Çiçekçi; Mareşal Fevzi Çakmak, Yüzbaşı Cengiz Topel; Mimar Sinan, Fatih Sultan Mehmet, Genç Osman, Deli Petro* vb.

☞ Akrabalık adı olup lakap veya ünvan olarak kullanılan kelimeler büyük harfle başlar: *Baba Gündüz, Dayı Kemal, Hala Sultan, Nene Hatun; Gül Baba, Susuz Dede, Telli Baba* vb.

UYARI: Akrabalık bildiren kelimeler küçük harfle başlar: *Tülay ablama gittim. Ayşe teyzemin keki çok güzel.*

Ⓓ DİKKAT: Özel isimden önce ya da sonra gelen ve akrabalık bildiren kelimeler (lakap olmamışsa) küçük harfle yazılır:

Fatma halan da gelmişti bizimle alışverişe.

Maalesef Fatma haladan hâlâ bir haber yok.

Bu konuda dayım Ramiz'in dediklerini dinle.

Hikmet dedenizin vefat ettiğini duyduk.

Hikmet dedenin oğlu askerden dönmüş.

3. Cümle içinde özel adın yerine kullanılan makam veya ünvan sözleri büyük harfle başlar:

Uzak Doğu'dan gelen heyeti Vali dün kabul etti.

Yarın yurt dışına çıkacakmış Cumhurbaşkanı.

Bu olayla bizzat ilgileniyor Kaymakam.

4. Saygı bildiren sözlerden sonra gelen ve makam, mevki, ünvan bildiren kelimeler büyük harfle başlar:

Sayın Bakan,

Sayın Rektör,

Sayın Vali,

☞ Mektuplarda ve resmî yazışmalarda hitaplar büyük harfle başlar:

Sevgili Kardeşim,

Aziz Dostum,

Değerli Dinleyiciler,

5. Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar: *Boncuk, Fındık, Minnoş, Pamuk* vb.

6. Millet, boy, oymak adları büyük harfle başlar: *Alman, Arap, İngiliz, Japon, Rus, Türk; Kazak, Kırgız, Oğuz, Özbek, Tatar; Hacımusalı, Karakeçili* vb.

7. Dil ve lehçe adları büyük harfle başlar: *Türkçe, Almanca, İngilizce, Rusça, Arapça; Oğuzca, Kazakça, Kırgızca, Özbekçe, Tatarca* vb.

8. Devlet adları büyük harfle başlar: *Türkiye Cumhuriyeti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri, Suudi Arabistan, Azerbaycan, Kırım Özerk Cumhuriyeti* vb.

9. Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar: *Müslümanlık, Müslüman; Hristiyanlık, Hristiyan; Musevilik, Musevi; Budizm, Budist; Hanefilik, Hanefi; Katoliklik, Katolik* vb.

10. Din ve mitoloji ile ilgili özel adlar büyük harfle başlar: *Tanrı, Allah, İlah, Cebrail, Zeus, Osiris, Kibele* vb.

UYARI: “Tanrı, Allah, İlah” sözleri özel ad olarak kullanılmadıklarında küçük harfle başlar: *Eski Yunan tanrıları. Müzik dünyasının ilahı.*

“Amerika’da kaçakçılığın allahları vardır.” (Tarık Buğra)

11. Gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar: *Merkür, Neptün, Satürn; Halley* vb.

*** **UYARI:** *Dünya, güneş, ay* kelimeleri “terim anlamlı ise” büyük yazılır. Gezegen anlamı dışında kullanıldıklarında yani “terim anlamlı değilse” küçük harfle yazılır:

Ay ve Dünya, Güneş sisteminin birer parçasıdır. (Terim anlamlı)

Biz dünyadan ayrı yaşarken dünya epey değişmiş. (Terim anlamlı değil)

Biliriz ki güneş girmeyen eve doktor girer.

Necip Fazıl, 1905’te dünyaya gelmiş.

*** **12. Düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde doğu ve batı sözlerinin ilk harfleri büyük yazılır:** *Batı medeniyeti, Doğu mistisizmi* vb.

Yaşanan gelişmelere Batı dünyası duyarsız kaldı.

Elindeki zenginliklerin değerini bilmiyor Doğu toplumları.

*** **UYARI:** Bu sözler yön bildirdiğinde küçük yazılır: *Bursa’nın doğusu, Ankara’nın batısı* vb.

*** **PRATİK BİLGİ:** Yön bildiren sözcükler özel isimden önce gelmişse BÜYÜK yazılır, özel isimden sonra gelmişse küçük yazılır:

Yön adı + **ÖZEL İSİM** : *Batı Karadeniz, Kuzey Irak, Doğu Anadolu...*

ÖZEL İSİM + Yön adı : *Karadeniz’in batısı, Irak’ın kuzeyi, Anadolu’nun doğusu...*

13. Yer adları (kıta, bölge, il, ilçe, köy, semt vb.) büyük harfle başlar: *Afrika, Asya; Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu; İstanbul, Taşkent; Turgutlu, Ürgüp; Akçaköy, Çayırbağı; Bahçelievler, Kızılay, Sarıyer* vb.

14. Yer adlarında ilk isimden sonra gelen ve *deniz, nehir, göl, dağ, boğaz* vb. tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başlar: *Ağrı Dağı, Aral Gölü, Asya Yakası, Çanakkale Boğazı, Dicle Irmağı, Ege Denizi, Erciyes Dağı, Fırat Nehri, Süveyş Kanalı, Tuna Nehri, Van Gölü, Zigana Geçidi* vb.

UYARI: Özel ada dâhil olmayıp tamlama kuran şehir, il, ilçe, belde, köy vb. sözler küçük harfle başlar: *Konya ili, Etimesgut ilçesi, Uzungöl beldesi, Taflan köyü* vb.

*** PRATİK BİLGİ ***

Özel isim veya sayıdan sonra gelmek şartıyla

- Kıta, eyalet, il, ilçe, semt, belde, köy isimleri **küçük** yazılır. (Asya kıtası, Ankara ili, Çavuşlu köyü...)
- Mahalle, cadde, sokak, meydan, bulvar isimleri **büyük** yazılır. (Huzur Mahallesi, Kurt Sokak, 14.Cadde...)

*** Yani “ters mantık” yaparsak büyükler (kıta, eyalet, il, ilçe, semt, belde, köy) küçük yazılır.

Küçükler de (mahalle, cadde, sokak, meydan, bulvar) büyük yazılır.

15. Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen *mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak* kelimeleri büyük harfle başlar: *Halit Rifat Paşa Mahallesi, Yunus Emre Mahallesi, Karaköy Meydanı, Zafer Meydanı, Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, Ziya Gökalp Bulvarı, Nene Hatun Caddesi, Cemal Nadir Sokağı, İnkılap Sokağı* vb.

16. Saray, köşk, han, kale, köprü, kule, anıt vb. yapı adlarının bütün kelimeleri büyük harfle başlar: *Dolmabahçe Sarayı, İshakpaşa Sarayı, Çankaya Köşkü, Horozlu Han, Ankara Kalesi, Alanya Kalesi, Galata Köprüsü, Mostar Köprüsü, Beyazıt Kulesi, Zafer Abidesi, Bilge Kağan Anıtı* vb.

*** **17. Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğunda, yer adının ilk harfi büyük yazılır:** *Hisar'dan, Boğaz'dan, Köşk'e* vb.

18. Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar: *Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türk Dil Kurumu, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Devlet Malzeme Ofisi, Millî Kütüphane, Çocuk Esirgeme Kurumu, Atatürk Orman Çiftliği, Çankaya Lisesi, Anadolu Kulübü, Mavi Köşe Bakkaliesi; Türk Ocağı, Yeşilay Derneği, Muharip Gaziler Derneği, Emek İnşaat; Bakanlar Kurulu, Türk Dili Dergisi Yayın Danışma Kurulu, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı; Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara Valiliği, Ankara Büyükşehir Belediyesi* vb.

19. Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge adlarının her kelimesi büyük harfle başlar: *Medeni Kanun, Türk Bayrağı Tüzüğü, Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği* vb.

20. Kurum, kuruluş, kurul, merkez, bakanlık, üniversite, fakülte, bölüm, kanun, tüzük, yönetmelik ve makam sözleri asılları kastedildiğinde büyük harfle başlar:

Türkiye Büyük Millet Meclisi her yıl 1 Ekim'de toplanır. Bu yıl ise Meclis, yeni döneme erken başlayacak.

Türk Dil Kurumu çalışmalarını titizlikle sürdürüyor. Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Kurumun 21 Mayıs 2009 tarihinde Kars'ta düzenlediği toplantıda kullanıma açıldı.

2876 sayılı Kanun bu yıl yeniden gözden geçiriliyor.

Yazarlara ödenecek telif ücreti, Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği'ne göre düzenlenmektedir. Yapılan işlem Yönetmelik'in 4'üncü maddesine aykırı düşmektedir.

21. Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin (tablo, heykel, beste vb.) her kelimesi büyük harfle başlar: *Nutuk, Safahat, Kendi Gök Kubbeimiz, Anadolu Notları, Sinekli Bakkal; Türk Dili, Türk Kültürü, Varlık; Resmî Gazete***, Hürriyet, Milliyet, Türkiye, Yeni Asır; Kaplumbağa Terbiyecisi; Yorgun Herkül; Saraydan Kız Kaçırma, Onuncu Yıl Marşı* vb.

UYARI: Özel ada dâhil olmayan gazete, dergi, tablo vb. sözler büyük harfle başlamaz: *Milliyet gazetesi, Türk Dili dergisi***, Halı Dokuyan Kızlar tablosu* vb.

UYARI: Kitap, makale, tiyatro eseri, kurum adı vb. özel adlarda yer alan kelimelerin ilk harfleri büyük yazıldığında ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da, de sözleriyle mi, mi, mu, mü soru eki küçük harfle yazılır: *Mai ve Siyah, Suç ve Ceza, Leyla ile Mecnun, Turfanda mı, Turfa mı?, Diyorlar ki, Dünyaya İkinci Geliş yahut Sır İçinde Esrar, Ya Devlet Başa ya Kuzgun Leşe, Vatan yahut Silistre, Ben de Yazdım, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu* vb.

☞ Özel adın tamamı büyük yazıldığında ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da, de sözleriyle mi, mi, mu, mü soru eki de büyük harfle yazılır: *DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ, SUÇ VE CEZA, VATAN YAHUT SİLİSTRE* vb.

22. Ulusal, resmî ve dinî bayramlarla anma ve kutlama günlerinin adları büyük harfle başlar: *Cumhuriyet Bayramı, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı, Nevruz Bayramı, Miraç Kandili; Anneler Günü, Öğretmenler Günü, Dünya Tiyatro Günü, 14 Mart Tıp Bayramı, Hidirellez* vb.

23. Kurultay, bilgi şöleni, çalıştay, açık oturum vb. toplantıların adlarında her kelimenin ilk harfi büyük yazılır: *VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, Kitle İletişim Araçlarında Türkçenin Kullanımı Bilgi Şöleni, Karamanlı Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı* vb.

24. Tarihî olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar: *Kurtuluş Savaşı, Millî Mücadele, Cilalı Taş Devri, İlk Çağ, Lale Devri, Cahiliye Dönemi, Buzul Dönemi, Millî Edebiyat Dönemi, Servetifünun Dönemi'nin, Tanzimat Dönemi'nde* vb.

D DİKKAT: Tarihî dönem bildirmeyip tür ve tarz bildiren terimler küçük harfle başlar: *divan edebiyatı, divan şiiri, halk edebiyatı, halk şiiri, Türk edebiyatı, Türk sanat müziği, eski Türk edebiyatı, tekke edebiyatı...*

25. Özel adlardan türetilen bütün kelimeler büyük harfle başlar: *Türklük, Türkleşmek, Türkçü, Türkçülük, Türkçe, Avrupalı, Avrupalılaştırmak, Asyalılık, Darvinci, Konyalı, Bursalı* vb.

UYARI: Özel ad kendi anlamı dışında yeni bir anlam kazanmışsa büyük harfle başlamaz: *acem* (Türk müziğinde bir perde), *hicaz* (Türk müziğinde bir makam), *nihavent* (Türk müziğinde bir makam), *amper* (elektrik akımında şiddet birimi), *jul* (fizikte iş birimi), *allahlık* (saf, zararsız kimse), *donkişotluk* (gereği yokken kahramanlık göstermeye kalkışma) vb.

UYARI: Para birimleri büyük harfle başlamaz: *avro, dinar, dolar, lira, kuruş, lîret* vb.

Türk lirası, Amerikan doları, Japon yeni vb.

UYARI: Özel adlar yerine kullanılan “o” zamiri cümle içinde büyük harfle yazılmaz.

UYARI: Müzikte kullanılan makam ve tür adları büyük harfle başlamaz: *acemaşiran, acembuselik, bayati, hicazkâr, türkü, varsağı, bayatı* vb.

26. Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik kelimelerde sadece özel adlar büyük harfle başlar: *Antep fıstığı, Brüksel lahanası, Frenk gömleği, Hindistan cevizi, İngiliz anahtarı, Japon gülü, Maraş dondurması, Van kedisi* vb.

Ç. Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar: *29 Mayıs 1453 Salı günü, 29 Ekim 1923, 28 Aralık 1982'de göreve başladı. Lale Festivali 25 Haziran'da başlayacak.*

30 Eylül 2023 Cumartesi günü   30 Eylül 2023 Cumartesi   30 Eylül 2023   30 Eylül

Eylül 2023   2023'ün Eylül'ü   Eylül'ün 30'u

☞ Belirli bir tarihi belirtmeyen ay ve gün adları küçük harfle başlar: *Okullar genellikle eylülün ikinci haftasında öğretime başlar. Yürütme Kurulu toplantılarını perşembe günleri yaparız.*

Hazırlayan: Kemal Deniz - Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

D. Tabela, levha ve levha niteliğindeki yazılarda geçen kelimeler büyük harfle başlar: *Giriş, Çıkış, Müdür, Vezne, Başkan, Doktor, Otobüs Durağı, Dolmuş Durağı, Şehirler Arası Telefon, 3. Kat, 4. Sınıf, 1. Blok vb.*

E. Kitap, bildiri, makale vb.nde ana başlıktaki kelimelerin tamamı, alt başlıktaki kelimelerin ise yalnızca ilk harfleri büyük olarak yazılır.

F. Kitap, dergi vb.nde bulunan resim, çizelge, tablo vb.nin altında yer alan açıklayıcı yazılar büyük harfle başlar. Açıklayıcı yazı, cümle niteliğinde değilse sonuna nokta konmaz.

--- SAYILARIN YAZILIŞI ---

1. Sayılar harflerle de yazılabilir: *bin yıldan beri, on dört gün, haftanın beşinci günü, üç ayda bir, yüz soru, iki hafta sonra, üçüncü sınıf vb.*

☞ **Buna karşılık saat, para tutarı, ölçü, istatistik verilere ilişkin sayılarda rakam kullanılır:** *17.30'da, 11.00'de, 1.500.000 lira, 25 kilogram, 150 kilometre, 15 metre kumaş, 1.250.000 kişi vb.*

☞ **Saatler ve dakikalar metin içinde yazıyla da yazılabilir:** *saat dokuzu beş geçe, saat yediye çeyrek kala, saat sekizi on dakika üç saniye geçe, mesela saat onda vb.*

Dört veya daha çok basamaklı sayıların kolay okunabilmesi amacıyla içinde geçen bin, milyon, milyar ve trilyon sözleri harfle yazılabilir: *1 milyar 500 milyon kişi, 3 bin 255 kalem, 8 trilyon 412 milyar vb.*

2. Birden fazla kelimedenden oluşan sayılar ayrı yazılır: *iki yüz, üç yüz altmış beş, bin iki yüz elli bir vb.*

3. Para ile ilgili işlemlerle senet, çek vb. ticari belgelerde geçen sayılar bitişik yazılır: *650,35 (altıyüzelliTL, otuzbeşkr.)*

4. Yüzde ve binde işaretleri yazılırken sayılarla işaret arasında boşluk bırakılmaz: *%25, %50 vb.*

5. Adları sayılardan oluşan iskambil oyunları bitişik yazılır: *altmışaltı, ellibir, yirmibir vb.*

6. Romen rakamları tarihî olaylarda, yüzyıllarda, hükümdar adlarında, tarihlerde ayların yazılışında, kitap ve dergi ciltlerinde, kitapların asıl bölümlerinden önceki sayfaların numaralandırılmasında, maddelerin sıralandırılmasında kullanılır: *II. Dünya Savaşı; XX. yüzyıl; III. Selim, XIV. Louis, II. Wilhelm, V. Karl, VIII. Edward; I.XI.1928; I. Cilt; I)... II) ... vb.*

7. Dört veya daha çok basamaklı sayılar sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve aralarına nokta konur: *4.567, 326.197, 49.750.812, 28.434.250.310.500 vb.*

8. Sayılarda kesirler virgülle ayrılır: *15,2 (15 tam, onda 2); 5,26 (5 tam, yüzde 26) vb.*

9. Sıra sayıları yazıyla ve rakamla gösterilebilir. Rakamla gösterilmesi durumunda ya rakamdan sonra bir nokta konur ya da rakamdan sonra kesme işareti konularak derece gösteren ek yazılır: *15., 56., XX.; 15'inci, 56'nci, XX'nci vb.*

UYARI: Sıra sayıları ekle gösterildiklerinde rakamdan sonra sadece kesme işareti ve ek yazılır, ayrıca nokta konmaz: *8.'inci değil 8'inci, 2.'nci değil 2'nci vb. => Beşinci (doğru), 5'inci (doğru), 5. (doğru)*

10. Üleştirme sayıları rakamla değil yazıyla belirtilir: *2'şer değil ikişer, 9'ar değil dokuzar, 100'er değil yüzer vb.*

11. Bayağı kesirlere getirilecek ekler alttaki sayı esas alınarak yazılır: *4/8'i (dört bölü sekizi), 1/2'si (bir bölü ikisi) vb.*

12. Bir zorunluluk olmadıkça cümle rakamla başlamaz.

Hazırlayan: Kemal Deniz - Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

--- İKİLEMELERİN YAZILIŞI ---

☞ İkilemeler ayrı yazılır: *adım adım, ağır ağır, akın akın, allak bullak, aval aval* (bakmak), *çeşit çeşit, derin derin, gide gide, güzel güzel, karış karış, kös kös* (dinlemek), *kucak kucak, şıpır şıpır, tak tak* (vurmak), *takım takım, tıkr tıkr, yavaş yavaş, kırk elli* (yıl), *üç beş* (kişi), *yüz yüz elli* (yıllık) vb.

bata çıka, çoluk çocuk, düşe kalka, eciş bücüş, eğri büğrü, enine boyuna, eski püskü, ev bark, konu komşu, pılı pırtı, salkım saçak, sere serpe, soy sop, süklüm püklüm, yana yakıla, yarım yamalak vb.

☞ m ile yapılmış ikilemeler de ayrı yazılır: *at mat, çocuk mocuk, dolap molap, kapı mapı, kitap mitap* vb.

☞ İsim durum ekleri ve iyelik ekiyle yapılan ikilemeler de ayrı yazılır: *baş başa, diz dize, el ele, göz göze, iç içe, omuz omuza, yan yana; baştan başa, daldan dala, elden ele, gündün güne, içten içe, yıldan yıla; başa baş, bire bir* (ölçü), *dişe diş, göze göz, teke tek; ardı ardına, boşu boşuna, günü gününe, peşi peşine, ucu ucuna* vb.

ⓓ **DİKKAT**: “Art arda” ayrı yazılır, “gitgide” bitişik yazılır.

ⓓ **DİKKAT**: Kalıcı isim (kavram adı) yapan ikilemeler bitişik yazılır : gırgır, çıtçıt, patpat, pırpır, çıptıt vb.

--- SORU EKİ mi / mi / mu / mü'nün YAZILIŞI ---

☞ Bu ek gelenekleşmiş olarak ayrı yazılır ve kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak ünlü uyumlarına uyar: *Kaldı mı? Sen de mi geldin? Olur mu? İnsanlık öldü mü?*

☞ Soru ekinden sonra gelen ekler, bu eke bitişik olarak yazılır: *Verecek misin? Okuyor muyuz? Çocuk muyum? Gelecek miydi? Güler misin, ağlar mısın?*

☞ Bu ek sorudan başka görevlerde kullanıldığında da ayrı yazılır: *Güzel mi güzel! Yağmur yağdı mı dışarı çıkamayız.*

UYARI: Birleşik fiillerde mi soru eki iki kelimenin arasına da gelebilir: *Vaz mı geçtin? Ahmet hasta mı olmuş? Ona dil mi döktün bu nedenle?*

--- BAĞLAÇ OLAN ki'nin YAZILIŞI ---

☞ Bağlaç olan ki ayrı yazılır: *bilmem ki, demek ki, kaldı ki* vb.

Türk dili, dillerin en zenginlerindedir; yeter ki bu dil, şuurla işlensin. (Atatürk)

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.

☞ Birkaç örnekte ki bağlacı kalıplaşmış olduğu için bitişik yazılır: *sanki, oysaki, mademki, belki, hâlbuki, çünkü, meğerki, illaki.* (SOMBaHÇeMİ) Bu örneklerden çünkü sözünde ek aynı zamanda küçük ünlü uyumuna uymuştur.

☞ Şüphe ve pekiştirme göreviyle kullanılan ki sözü de ayrı yazılır: *Ders bitti, zil çaldı mı ki? Seni öyle göreceğim geldi ki.*

ⓓ **DİKKAT**: İlgî zamiri olan “-ki”, sıfat yapan “-ki” ve bağlaç olan “ki” karıştırılmamalıdır.

▶ Sıfat yapan “-ki” genelde sıfat tamlaması kurar ve YAPIM ekidir ! Her zaman bitişik yazılır.

• *Sahnedeki sanatçı büyük alkış aldı seyircilerden.*

- ▶ İlgili zamiri olan “-ki” ise ismin yerini tutar ve ÇEKİM ekidir! Her zaman bitişik yazılır.
- *Televizyonun fişini çek, bilgisayarını de çek.*
- ▶ Bağlaç olan “ki” ek değil, kendi başına bir kelimedir. İstisna durumlar hariç (SOMBaHÇeMİ) hep ayrı yazılır.
- *Gel gör ki unuttum bu işi yapmayı.*

--- BAĞLAÇ OLAN *da / de*'nin YAZILIŞI ---

☞ Bağlaç olan *da / de* ayrı yazılır ve kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak büyük ünlü uyumuna uyar: *Kızı da geldi gelini de. Durumu oğluna da bildirdi. Sen de mi kardeşim? Güç de olsa. Konuşur da konuşur.*

*** **UYARI:** Ayrı yazılan *da / de* hiçbir zaman *ta / te* biçiminde yazılmaz: *Gidip de gelmemek var, gelip de görmemek var (Gidip te gelmemek var, gelip te görmemek var değil)*

UYARI: *Ya* sözüyle birlikte kullanılan *da* ayrı yazılır: *ya da*

UYARI: *Da / de* bağlacını kendisinden önceki kelimedenden kesme ile ayırmak yanlıştır: *Ayşe de geldi (Ayşe'de geldi değil). Kitabın kapağına da dikkat et (Kitabın kapağına'da dikkat et değil).*

--- BULUNMA DURUM (HÂL) EKİ *-da / -de / -ta / -te*'nin YAZILIŞI ---

Bulunma durumu eki getirildiği kelimeye bitişik yazılır: *devede (deve-de) kulak, yolda (yol-da) kalmak, ayakta (ayak-ta) durmak, işte (iş-te) çalışmak vb.*

Yurtta sulh, cihanda sulh. (Atatürk)

*** PRATİK BİLGİ ***

☞ Bağlaç olan *da / de* cümleden atıldığında anlam bozulmaz. (Anlamda daralma olabilir.)

Sana da bir kitap aldım fuardan, umarım beğenirsin.

Yeni sınav sistemi de ne yazık ki çözüm olmadı sorunlarımıza.

☞ Bulunma hâl eki olan *-da / -de* cümleden atıldığında anlam bozulur.

Kardeşinizin sınavda başarısız olmasına çok üzüldüm.

Her sene mayıs başlarına doğru kasabamızda bahar şenlikleri düzenlenir.

ⓘ **DİKKAT:** Yukarıdaki pratik bilgi, çoğunlukla işimizi görür ama her zaman %100 sonuç vermez. 2 şık arasında kalırsak *da / de* veya *-da / -de*'nin cümlede hangi öge yaptığını bakalım. Bulunma durumu eki, cümlede dolaylı tümleç veya zarf tümleci yapar. Bağlaç olan *da / de*'nin böyle bir özelliği yoktur.

--- *ile*'nin YAZILIŞI ---

☞ *ile*, ayrı olarak yazılabildiği gibi kelimelere eklenerek de yazılabilir.

☞ *ile*, ünsüzle biten kelimelere bitişik olarak yazıldığında i ünlüsü düşer ve büyük ünlü uyumuna uyar: *bulut-la (bulut ile), çiçek-le (çiçek ile), kuş-la (kuş ile) vb.*

☞ ile, ünlüyle biten kelimelere bitişik olarak yazıldığında araya y ünsüzü girer ve başındaki i ünlüsü düşer: *arkadaşı-y-la* (*arkadaşı ile*), *çevre-y-le* (*çevre ile*), *sürü-y-le* (*sürü ile*), *yapı-y-la* (*yapı ile*) vb.

--- KISALTMALAR ---

Kısaltma; bir kelimenin, terimin veya özel adın, içerdiği harflerden biri veya birkaçı ile daha kısa olarak ifade edilmesi ve simgeleştirilmesidir. Kısaltmalarla ilgili kurallar şunlardır:

1. Kuruluş, ülke, kitap, dergi ve yön adlarının kısaltmaları her kelimenin ilk harfinin büyük olarak yazılmasıyla yapılır: *TBMM* (Türkiye Büyük Millet Meclisi), *TDK* (Türk Dil Kurumu), *ABD* (Amerika Birleşik Devletleri); *KB* (Kutadgu Bilig); *TD* (Türk Dili), *TK* (Türk Kültürü), *TDED* (Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi); *B* (batı), *D* (doğu), *G* (güney), *K* (kuzey); *GB* (güneybatı), *GD* (güneydoğu), *KB* (kuzeybatı), *KD* (kuzeydoğu) vb.

☞ Ancak bazen kelimelerin, özellikle son kelimenin birkaç harfinin kısaltmaya alındığı da görülür. Bazen de aradaki kelimelerden hiç harf alınmadığı olur. Bu tür kısaltmalarda, kısaltmanın akılda kalabilmesi için yeni bir kelime oluşturma amacı güdülür: *BOTAŞ* (Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi), *İLESAM* (İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği), *TÖMER* (Türkçe Öğretim Merkezi) vb.

*** Gelenekleşmiş olan *T.C.* (Türkiye Cumhuriyeti) ve *T.* (Türkçe) kısaltmalarının dışında büyük harflerle yapılan kısaltmalarda nokta kullanılmaz.

2. Ölçü birimlerinin uluslararası kısaltmaları kullanılır: m (metre), mm (milimetre), cm (santimetre), km (kilometre), g (gram), kg (kilogram), l (litre), hl (hektolitre), mg (miligram), m² (metrekare), cm² (santimetrekare) vb.

D DİKKAT: Uluslararası ölçü birimleriyle yapılan kısaltmalarda nokta kullanılmaz. Bu kısaltmalara gelen ekler kesme işareti ile ayrılır. (cm'nin, kg'dan, m'de vb.)

D DİKKAT: Kısaltma, Türkçe yapılmışsa nokta kullanılır. (dakika => dk.) Bu kısaltmalara gelen ekler, kesme işareti ile ayrılmaz. (yy.in, Alm.nın vb.)

3. Kuruluş, kitap, dergi ve yön adlarıyla ölçülerin dışında kalan kelime veya kelime gruplarının kısaltılmasında, ilk harfle birlikte kelimeyi oluşturan temel harfler dikkate alınır. Kısaltılan kelime veya kelime grubu; özel ad, ünvan veya rütbe ise ilk harf büyük; cins isim ise ilk harf küçük olur: *Alm.* (Almanca), *İng.* (İngilizce), *Kocatepe Mah.* (Kocatepe Mahallesi), *Güniz Sok.* (Güniz Sokağı), *Prof.* (Profesör), *Dr.* (Doktor), *Av.* (Avukat), *Alb.* (Albay), *Gen.* (General); *sf.* (sıfat), *haz.* (hazırlayan), *çev.* (çeviren), *ed.* (edebiyat), *fiz.* (fizik), *kim.* (kimya) vb.

* * *

☞ Küçük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde “kelimenin okunuşu” esas alınır: *cm'yi*, *kg'dan*, *mm'den*, *kr.un*.

☞☞ Büyük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde ise “kısaltmanın son harfinin okunuşu” esas alınır: *BDT'ye*, *TDK'den*, *THY'de*, *TRT'den*, *TL'nin* vb.

☞☞☞ Ancak kısaltması büyük harflerle yapıldığı hâlde “bir kelime gibi okunan kısaltmalara getirilen eklerde kısaltmanın okunuşu” esas alınır: *ASELSAN'da*, *BOTAŞ'ın*, *NATO'dan*, *UNESCO'ya* vb.

UYARI: Numara sözünün kısaltması da kelime gibi okunduğundan getirilecek olan ek okunuşa göre getirilecektir: *No.lu*, *No.suz*

☞ Sonunda nokta bulunan kısaltmalarla üs işaretli kısaltmalara gelen ekler kesmeyle ayrılmaz. Bu tür kısaltmalarda ek noktadan ve üs işaretinden sonra, kelimenin veya üs işaretinin okunuşuna uygun olarak yazılır: *vb.leri*, *Alm.dan*, *İng.yi*; *cm³e* (santimetreküpe), *m²ye* (metrekareye), *6⁴ten* (altı üssü dörtten) vb.

☞ Sert ünsüzle biten kısaltmalar, ek aldıkları zaman okunuşta sert ses yumuşatılmaz: AGİK'in (AGİĞ'in değil), CMUK'un (CMUĞ'un değil), RTÜK'e (RTÜĞ'e değil), TÜBİTAK'ın (TÜBİTAĞ'ın değil) vb.

☞ Ancak *birlik* kelimesiyle yapılan kısaltmalarda söyleyişte k'nin yumuşatılması normaldir: *ÇUKOBİRLİK'e* (söylenişi *ÇUKOBİRLİĞE*), *FİSKOBİRLİK'in* (söylenişi *FİSKOBİRLİĞİN*) vb.

--- SİMGELER ---

1. Elementlerin simgeleri, uluslararası biçimleriyle kullanılır: *C* (karbon), *Ca* (kalsiyum), *Fe* (demir) vb.
2. Ekler elementlerin simgelerine değil adlarına getirilir: *Au*'ya değil *altına*, *Fe* 'ye değil *demire* vb.

--- BİRLEŞİK KELİMELERİN YAZILIŞI ---

A) AYRI YAZILAN BİRLEŞİK KELİMELELER

1. *Etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak* yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller, ilk kelimesinde herhangi bir ses düşmesi veya türemesine uğramazsa ayrı yazılır: *alt etmek, arz etmek, azat etmek, dans etmek, el etmek, göç etmek, ilan etmek, kabul etmek, kul etmek, kul olmak, not etmek, oyun etmek, söz etmek, terk etmek, var olmak, yok etmek, yok olmak, fark etmek, sağ ol* vb.

2. Birleşme sırasında "kelimelerinden hiçbiri veya ikinci kelimesi anlam değişikliğine uğramayan" birleşik kelimeler AYRI yazılır. Yani her iki kelime anlamını koruyorsa veya ikinci kelime anlamını koruyorsa o sözcük ayrı yazılır.

a. Hayvan türlerinden birinin adıyla kurulanlar:

ada balığı, ateş balığı, dil balığı, fulya balığı, kedi balığı, kılıç balığı, köpek balığı, ton balığı, yılan balığı; acı balık, bırıklı balık, dikenli balık vb.

ardıç kuşu, arı kuşu, çalı kuşu, deve kuşu, muhabbet kuşu, saka kuşu, tarla kuşu, yağmur kuşu; alıcı kuş, boğmaklı kuş, makaralı kuş vb.

ağustos böceği, ateş böceği, circır böceği, hamam böceği, ipek böceği, uçuç böceği, uğur böceği; ağılı böcek, çalgıcı böcek, sümüklü böcek vb.

at sineği, et sineği, meyve sineği, sığır sineği, su sineği, uyuz sineği vb.

deniz yılanı, ok yılanı, su yılanı; Ankara keçisi, dağ keçisi, yaban keçisi; fındık faresi, tarla faresi; dağ sıçanı, tarla sıçanı; Beç tavuğu, dağ tavuğu; ada tavşanı, yaban tavşanı; kaya örümceği, şeytan örümceği; bal arısı, yaprak arısı; Pekin ördeği, deniz ördeği; Ankara kedisi, bozkır kedisi; Afrika domuzu, yer domuzu vb.

b. Bitki türlerinden birinin adıyla kurulanlar:

ayrık otu, beşparmak otu, çörek otu, eğrelti otu, güzelavrat otu, kelebek otu, ökse otu, pisipisi otu, taşkıran otu, yüksük otu; acı ot, sütlü ot vb.

ateş çiçeği, çuha çiçeği, güzelhatun çiçeği, ipek çiçeği, küpe çiçeği, lavanta çiçeği, mum çiçeği, yayla çiçeği, yıldız çiçeği; ölmez çiçek vb.

avize ağacı, ban ağacı, dantel ağacı, kâğıt ağacı, mantar ağacı, öd ağacı, pelesenk ağacı, tespih ağacı vb.

altın kökü, eğir kökü, helvacı kökü, meyan kökü; ek kök, saçak kök, yumru kök vb.

dağ elması, yer elması; çalı diken, deve diken; köpek üzümü, kuş üzümü; çakal armudu, dağ armudu; at kestanesi, kuzu kestanesi; can eriği, gövem eriği; kuzu mantarı, yer mantarı; su kamışı, şeker kamışı; dağ nanesi, taş nanesi; ayı gülü, Japon gülü; Antep fıstığı, çam fıstığı; sırık fasulyesi, soya fasulyesi; Amerikan bademi, taş bademi; Afrika menekşesi, deniz menekşesi; Japon sarmaşığı, kuzu sarmaşığı; Hint inciri, kavak inciri; armut kurusu, kayısı kurusu; kaya sarımsağı, köpek sarımsağı; şeker pancarı, yaban pancarı vb.

kuru fasulye, kuru incir, kuru soğan, kuru üzüm vb.

*** UYARI: Çiçek dışında anlamlar taşıyan baklaçiçeği (renk), narçiçeği (renk), suçiçeği (hastalık); ot dışında anlamlar taşıyan ağızotu (barut), sıçanotu (arsenik); ses düşmesine uğramış olan çöreotu ve yazımı gelenekleşmiş olan semizotu, dereotu*** bitişik yazılır.

c. Nesne, eşya ve alet adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler:

alçı taşı, bileği taşı, çakmak taşı, Hacıbektaş taşı, kireç taşı, lüle taşı, Oltu taşı, sünger taşı, yılan taşı; buzul taş, damla taş, dikili taş, kayağan taş, yaprak taş vb.

arap sabunu, el sabunu; kahve değirmeni, yel değirmeni; kahve dolabı, su dolabı; müzik odası, oturma odası; duvar saati, kol saati; duvar takvimi, masa takvimi; kriz masası, yemek masası; itfaiye aracı, kurtarma aracı; masa örtüsü, yatak örtüsü; el kitabı, okuma kitabı; Frenk gömleği, İngiliz anahtarı, İngiliz sicimi; alt geçit, tüp geçit, üst geçit; çekme demir, çekme kat, dolma kalem, dönme dolap, kesme kaya, toplu iğne, vurmali çalgılar, vurmali sazlar, yapma çiçek vb.

afyon ruhu, katran ruhu, lokman ruhu, nane ruhu, tuz ruhu vb.

ç. Yol ve ulaşım ile ilgili birleşik kelimeler: *Arnavut kaldırımı; çevre yolu, deniz yolu, hava yolu, kara yolu, keçi yolu; köprü yol vb.*

Đ DİKKAT: “Havaalanı” ve “havalimanı” sözcükleri bitişik yazılır.

d. Durum, olgu ve olay bildiren sözlerden biriyle kurulan birleşik kelimeler: *açık oturum, açık öğretim, ana dili, Ay tutulması***, baş ağrısı (hastalık), baş belası, baş dönmesi, çıkış yolu, çözüm yolu, dil birliği, din birliği, güç birliği, iş birliği, iş bölümü, madde başı, ses uyumu, yer çekimi vb.*

e. Bilim ve bilgi sözleriyle kurulan birleşik kelimeler: *anlam bilimi, dil bilimi, edebiyat bilimi, gök bilimi, halk bilimi, ruh bilimi, toplum bilimi, toprak bilimi, yer bilimi; dil bilgisi, halk bilgisi, ses bilgisi, şekil bilgisi vb.*

f. Yuvar ve küre sözleriyle kurulan birleşik kelimeler: *göz yuvarı, hava yuvarı, ısı yuvarı, ışık yuvarı, renk yuvarı, yer yuvarı; hava küre, ışık küre, su küre, taş küre, yarı küre, yarım küre vb.*

g. Yiyecek, içecek adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler: *bohça böreği, talaş böreği; badem yağı, kuyruk yağı; arpa suyu, maden suyu; tulum peyniri, beyaz peynir; Adana kebabı, tas kebabı; İnegöl köftesi, İzmir köftesi; ezogelin çorbası, yoğurt çorbası; ırmık helvası, koz helva; acı badem kurabiyesi; Kemalpaşa tatlısı, yoğurt tatlısı; badem şekeri, kestane şekeri; balık yumurtası, lop yumurta vb.*

burgu makarna, yüksük makarna; kakaolu kek, üzümlü kek; çiğ köfte, içli köfte; dolma biber, sivri biber; esmer şeker, kesme şeker; süzme yoğurt; yarma şeftali; kuru yemiş vb.

ğ. Gök cisimleri: *Çoban Yıldızı, Kervan Yıldızı, Kutup Yıldızı, kuyruklu yıldız; gök taşı, hava taşı, meteor taşı vb.*

h. Organ veya organ yerine geçen sözlerden biriyle kurulan birleşik kelimeler: *patlak göz, süzgün göz; aşık kemiği, elmacık kemiği; serçe parmak, şahadet parmağı, yüzük parmağı; azı dişi, köpek dişi, süt dişi; kuyruk sokumu, sahra kesesi; çatma kaş, takma diş, takma kirpik, takma kol; ekşi surat, kepçe surat; gaga burun (kimse), karga burun, kepçe kulak vb.*

1. Benzetme yoluyla insanın bir niteliğini anlatmak üzere bitki, hayvan ve nesne adlarıyla kurulan birleşik kelimeler: *çetin ceviz, çöpsüz üzüm; eski kurt, sarı çıyan, sağmal inek; eski toprak, eski tüfek, kara maşa, sapsız balta, çakır pençe, demir yumruk, kuru kemik vb.*

i. Zamanla ilgili birleşik kelimeler: *bağ bozumu, gece yarısı, gün ortası, hafta başı, hafta sonu vb.*

3. -r / -ar / -er, -maz / -mez ve -an / -en sıfat-fiil ekleriyle kurulan sıfat tamlaması yapısındaki birleşik kelimeler ayrı yazılır: *bakar kör, çalar saat, çıkar yol, döner sermaye, güler yüz, koşar adım, yazar kasa, yeter sayı; çıkmaz sokak, geçmez akçe, görünmez kaza, ölmez çiçek, tükenmez kalem; akan yıldız, doyuran buhar, uçan daire vb.*

4. Renk sözü veya renklerden birinin adıyla kurulmuş isim tamlaması yapısındaki renk adları ayrı yazılır: *bal rengi, duman rengi, gümüş rengi, portakal rengi, saman rengi; ateş kırmızısı, boncuk mavisi, çivit mavisi, gece mavisi, limon sarısı, safra yeşili, süt kırığı vb.*

5. Rengin tonunu belirtmek üzere renkten önce kullanılan sıfatlar ayrı yazılır: *açık mavi, açık yeşil, kara sarı, kirli sarı, koyu mavi, koyu yeşil vb.*

6. Yer adlarında kullanılan batı, doğu, güney, kuzey, güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu, aşağı, yukarı, orta, iç, yakın, uzak kelimeleri ayrı yazılır: *Batı Trakya, Doğu Anadolu, Güney Kutbu, Kuzey Amerika, Güneydoğu Anadolu, Aşağı Ayrancı, Yukarı Ayrancı, Orta Anadolu, Orta Asya, Orta Doğu, İç Asya, İç Anadolu, Yakın Doğu, Uzak Doğu vb.*

7. Kişi adlarından oluşmuş mahalle, bulvar, cadde, sokak, ilçe, köy vb. yer ve kuruluş adlarında, sondaki ünvanlar hariç şahıs adları ayrı yazılır: *Yunus Emre Mahallesi; Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, Ziya Gökalp Bulvarı; Nene Hatun Caddesi; Fevzi Çakmak Sokağı, Cemal Nadir Sokağı; Koca Mustafapaşa; Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Sütçü İmam Üniversitesi vb.*

8. Dış, iç, sıra sözcükleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır: *ahlak dışı, çağ dışı, din dışı, kanun dışı, olağan dışı, yasa dışı; ceviz içi, hafta içi, yurt içi; akli sıra, ardi sıra, peşi sıra, yanı sıra vb.*

9. Somut olarak yer belirten alt ve üst sözcükleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır: *deri altı, su altı, toprak altı, yer altı (yüzey); böbrek üstü bezi, tepe üstü (en yüksek nokta) vb.*

10. Alt, üst, ana, ön, art, arka, yan, karşı, iç, dış, orta, büyük, küçük, sağ, sol, peşin, bir, iki, tek, çok, çift sözcüklerinin başa getirilmesiyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır: *alt kurul, alt yazı; üst kat, üst küme; ana bilim dalı, ana dili; ön söz, ön yargı; art damak, art niyet; arka plan, arka teker; yan cümle, yan etki; karşı görüş, karşı oy; iç savaş, iç tüzük; dış borç, dış hat; orta kulak, orta oyunu; büyük dalga, büyük defter; küçük harf, küçük parmak; sağ açık, sağ bek; sol açık, sol bek; peşin fikir, peşin hüküm; bir gözeli, bir hücreli; iki anlamlı, iki eşeyli; tek eşli, tek hücreli; çok düzlemlili, çok hücreli; çift ayaklılar, çift kanatlılar vb.*

*** ÖNEMLİ KELİMELER ***

hoş geldin, hoşça kal, sağ ol, her şey, hiçbir şey, birkaç şey, bir arada, bir an, her an, herhangi bir şey, bir takım (sayı), birtakım (bazı, belirsizlik), deniz altı (somut yer), denizaltı (savaş aracı), pek çok, saçma sapan...

B) BİTİŞİK YAZILAN BİRLEŞİK KELİMELER

☞ Belirtisiz isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, isnat grupları, birleşik fiiller, ikilemeler, kısaltma grupları ve kalıplaşmış çekimli fiillerden oluşan ifadeler yeni bir kavramı karşıladıklarında birleşik kelime olurlar. Birleşik kelimeler belirli kurallar çerçevesinde bitişik veya ayrı olarak yazılır.

☞ Birleşik kelimeler aşağıdaki durumlarda BİTİŞİK yazılırlar:

1. Ses düşmesine uğrayan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *birbiri (< biri biri), kaynana (< kayın ana), kaynata (< kayın ata), nasıl (< ne asıl), niçin (< ne için), pazartesi (< pazar ertesi), sütlaç (< sütlü aş) vb.*

2. Özgün biçimleri tek heceli bazı Arapça kökenli kelimeler etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak yardımcı fiilleriyle birleşirken ses düşmesine, ses değişmesine veya ses türemesine uğradıklarında bitişik yazılır: emretmek, menolunmak, cemetmek, kaybolmak; darbetmek, dercetmek, hamdetmek; affetmek, hissetmek, reddetmek vb.

*** ÖNEMLİ KELİMELER ***

mahvetmek, mahvolmak, defetmek, defolmak, zehretmek, zehrolmak, lüfletmek, halletmek...

3. Kelimelerden “her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında anlam değişmesine uğradığında” bu tür birleşik kelimeler bitişik yazılır.

a. Bitki adları: *aslanağzı, civanperçemi, keçiboynuzu, kuşburnu, turnagagası, açıkbaş, akkuyruk (çay), alabaş, altınbaş (kavun), altıparmak, beşbüyük (muşmula) çobançantası, karnıkara (börülce), katırtırnağı, kuşyemi, şeytanarabası, yılanıyastığı, akşamsefası, camgüzeli, çadırüşağı, ayşekadın (fasulye), hafızali (üzüm), havvaanaeli, meryemanaeldiveni vb.*

b. Hayvan adları: *danaburnu (böcek), akbaş (kuş), alabacak (at), bağrıkkara (kuş), beşparmak (deniz hayvanı), çakırkanat (ördek), kababurun (balık), kamçıkuyruk (koyun), kamaşkulak (at), karagöz (balık), karafatma (böcek), kızılkanat (balık), sarıkuyruk (balık), yeşilbaş (ördek), saz kayası (balık), sırtıkara (balık), şeytaniğnesi, yalıçapkını (kuş), bozbakkal (kuş), bozyürük (yılan), karadul (örümcek) vb.*

c. Hastalık adları: *itdirseği (arpacık), delibaş, karabaş, karabacak vb.*

ç. Alet ve eşya adları: *balıkgözü (halka), deveboynu (boru), domuztırnağı (kanca), horozayağı (burgu), kargaburnu (alet), kedigözü (lamba), leylekgagası (alet), sıçankuyruğu (törpü), gagaburun (gemi), kancabaş (kayık), adayavrusu (tekne) vb.*

d. Biçim, tarz, tür, motif vb. adlar: *ayıbacığı (yelken biçimi), balıksırtı (desen), civankaşısı (nakış), eşeksırtı (çatı biçimi), kazkanadı (oyun), kırlangıçkuyruğu (işaret), koçboynuzu (desen), köpekkuyruğu (yağlı güreş), sıçandışi (dikiş), balgümece (dikiş), beşikörtüsü (çatı biçimi), turnageçidi (firtina) vb.*

e. Yiyecek adları: *hanımgöbeği (tatlı), kadınbudu (köfte), kedidili (bisküvi), dilberdudağı (tatlı), tavukgöğsü (tatlı), vezirparmağı (tatlı), bülbülyuvası (tatlı), kuşlukumu (kurabiye), alinazik (kebab) vb.*

*** f. Oyun adları: *beştaş, dokuztaş, üçtaş vb.*

g. Gök cisimlerinin adları: *Altıkardeş (yıldız kümesi), Arıkovanı (yıldız kümesi), Büyükkayı (yıldız kümesi), Demirkazık (yıldız), Küçükayı (yıldız kümesi), Kervankıran (yıldız), Samanyolu (yıldız kümesi), Yedikardeş (yıldız kümesi) vb.*

ğ. Renk adları: *baklaçiçeği, balköpüğü, camgöbeği, devetüyü, fildişi, gülkurusu, kavuniçi, narçiçeği, ördekbaşı, ördekgagası, tavşanağzı, tavşankanı, turnagözü, vapurdumanı, vişneçürüğü, yavruağzı vb.*

h. Oğlu, kızı sözleri: *çapanoğlu, eloğlu, hinoğlulu, elkızı vb.*

ⓓ **DİKKAT:** “Amca oğlu, hala oğlu, dayı oğlu, emmi oğlu” sözcükleri ayrı yazılır.

4. -a, -e, -ı, -i, -u, -ü zarf-fiil ekleriyle bilmek, vermek, kalmak, durmak, gelmek ve yazmak fiilleriyle yapılan tasvirî fiiller bitişik yazılır: düşünebilmek, sevebilmek; alıvermek, gülüvermek; uyu yakalmak; gidedurmak, yazadurmak; çıkagelmek, süregelmek; düşeyazmak, öleyazmak vb.

5. Bir veya iki ögesi emir kipiyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır: albeni, ateşkes, çalçene, çalyaka, dön baba, gelberi, incitmebeni, sallabaş, sallasırt, unutmabeni; batçık, çekyat, geçgeç, kaçgöç, kapkaç, örtbas***, seçal, tutkal, veryansın, yapboz, yazboz vb.

*** 6. -an/-en, -r/-ar/-er/-ır/-ir, -maz/-mez ve -mış/-miş sıfat-fiil ekleriyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır: *alaybozan, cankurtaran, çöpçatan, dalgakıran, demirkapan, gökdelen, yelkesen; akımtoplar, altıpatlar, barışsever, basınçölçer, özezer, pürüzalır; baştanımaz, değerbilmez, etyemez, hacıyatmaz, kadirbilmez, karıncaezmez, kuşkonmaz, külyutmaz, tanrıtanımaz, varyemez; çokbilmiş, güngörmüş vb.*

7. İkinci kelimesi -dı (-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü) kalıplaşmış belirli geçmiş zaman ekleriyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *albastı, ciğerdeldi, çukırıldım, dalbastı, firdöndü, gecekondü, gündöndü, hüinkârbeğendi, imambayıldı, karyagdı, külbastı, mirasyedi, papazkaçtı, serdengeçti, şıpssevdi, zıpçıkı vb.*

8. Her iki kelimesi de -dı (-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü) belirli geçmiş zaman veya -r /-ar /-er geniş zaman eklerini almış ve kalıplaşmış bulunan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *dedikodu, kaptukaçtı, oldubitti, uçtuuçtu; biçerbağlar, biçerdöver, göçerkonar, kazaratar, konargöçer, okuryazar, uyurgezer, yanardöner, yüzergezer vb.*

☞ Aynı yapıda olan “çakaralmaz” kelimesi de bitişik yazılır.

9. Somut olarak yer bildirmeyen *alt, üst ve üzeri* sözlerinin sona getirilmesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: *ayakaltı, bilinçaltı, gözaltı (gözetim), şuuraltı; akşamüstü, ayaküstü, bayramüstü, gerçeküstü, ikindiüstü, olağanüstü, öğleüstü, öğleüzeri, suçüstü, yüzüstü; akşamüzeri, ayaküzeri vb.*

10. İki veya daha çok kelimenin birleşmesinden oluşmuş kişi adları, soyadları ve lakaplar bitişik yazılır: *Alper, Birol, Gülnihal, Gülseren, Şenol, Varol; Abasıyanık, Adivar, Atatürk, Gökalp, Güntekin, İnönü, Karaosmanoğlu, Tanpınar, Yurdakul; Boynueğri Mehmet Paşa, Tepedelenli Ali Paşa, Yirmisekiz Çelebi Mehmet, Yedisekiz Hasan Paşa vb.*

11. İki veya daha çok kelimededen oluşmuş il, ilçe, semt vb. yer adları bitişik yazılır: *Çanakkale, Gümüşhane; Acıpayam, Pınarbaşı, Şebinkarahisar; Beşiktaş, Kabataş vb.*

Şehir, köy, mahalle, dağ, tepe, deniz, göl, ırmak, su, çay vb. kelimelerle kurulmuş sıfat tamlaması ve belirtisiz isim tamlaması kalıbındaki yer adları bitişik yazılır: Akşehir, Eskişehir, Suşehri, Yenişehir; Atakent, Batıkent, Konutkent, Korukent; Çengelköy; Yenimahalle; Karadağ, Uludağ; Kocatepe, Tınaztepe; Akdeniz, Karadeniz, Kızıldeniz; Acıgöl; Kızılırmak, Yeşilırmak; İncesu, Karasu, Sarısu; Akçay vb.

12. Kişi adları ve ünvanlarından oluşmuş mahalle, meydan, köy vb. yer ve kuruluş adlarında, ünvan kelimesi sonda ise gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır: *Abidinpaşa, Bayrampaşa, Davutpaşa, Gazi Osmanpaşa (mahalle); Ertuğrulgazi (ilçe), Kemalpaşa (ilçe); Mustafaşey (cadde), Necatibey (cadde) vb.*

13. Ara yönleri belirten kelimeler bitişik yazılır: *güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu*

14. Dilimizde “her iki ögesi de asıl anlamını koruduğu hâlde” yaygın bir biçimde gelenekleşmiş olarak BİTİŞİK yazılan kelimeler de vardır:

a. Baş sözüyle oluşturulan sıfat tamlamaları: *başağırlık, başbakan, başbayan, başçavuş, başeser, başfiyat, başhekim, başhemşire, başkahraman, başkent, başkomutan, başköşe, başmüfettiş, başöğretmen, başparmak, başpehlivan, başrol, başsavcı, başyazar vb.*

ⓓ **DİKKAT:** “Başörtü” ve “başörtüsü” kelimeleri bitişik yazılır.

b. Bir topluluğun yöneticisi anlamındaki *başı* sözüyle oluşturulan belirtisiz isim tamlamaları: *aşçıbaşı, binbaşı, çarkçıbaşı, çeribaşı, elebaşı, mehterbaşı, onbaşı, ustabaşı, yüzbaşı vb.*

c. *Ağa, baba, bey, efendi, hanım, nine vb. sözlerle kurulan birleşik kelimeler: ağababa, ağabey, beyefendi, efendibaba, hanımanne, hanımefendi, hacıağa, kadınnine, paşababa vb.*

ç. *Biraz, birçok, birçoğu, birkaç, birkaçı, birtakım, herhangi, hiçbir, hiçbirisi belirsizlik sıfat ve zamirleri de gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır.*

Ⓓ **DİKKAT:** “Birtakım” kelimesi “belirsizlik anlamı veriyorsa” bitişik yazılır, “sayı anlamında kullanılırsa” ayrı yazılır.

Mehmet, birtakım sebeplerle işten ayrılmış geçen hafta.

Bir takım elbisenin fiyatı ne kadardır acaba?

15. Ev kelimesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: aşevi, bakımevi, basımevi, doğumevi, gözlemevi, huzurevi, kahveevi, konukevi, orduevi, öğretmenevi, polisevi, yayınevi vb.

16. Hane, name, zade kelimeleriyle oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: çayhane, dershane***, kahvehane, yazıhane; beyanname, kanunname, seyahatname, siyasetname; amcazade, dayızade, teyzezade vb.

*** ÖNEMLİ KURAL ***

☞ Sonu “a” harfi ile biten bir sözcüğe “hane” kelimesi gelirse “hane” kelimesinin ilk hecesi düşer:

Ecza + **hane** > Eczane

Pasta + **hane** > Pastane

Hasta + **hane** > Hastane

Posta + **hane** > Postane

☞ “Dershane” kelimesi bu kurala uymaz. (Ders + hane > Dershane)

17. -zede ile oluşturulmuş birleşik kelimeler bitişik yazılır: depremzede, afetzede, selzede, kazazede vb.

18. Farsça kurala göre oluşturulan sözler bitişik yazılır: âlemşümül, cihanşümül; darıdünya, ehlibeyit, ehvenişer, erkânıharp, gayrimenkul, gayrimeşru, Kuvayımilliye, Misakımillî, suikast; cürmümeşhut, hamdüsenâ, hercümerç, hüsnükuruntu, hüsnüniyet vb.

Ⓓ **DİKKAT:** “Kur'an-ı Kerim, Kelam-ı Kadim, Kitab-ı Mukaddes” kavramları geleneksel olarak orijinal şekilleriyle yazılır.

19. Arapça kurala göre oluşturulan sözler bitişik yazılır: aliyyülâlâ, ceffelkalem, darülaceze, darülfünun, daüssıla, fevkalade, fevkalbeşer, hıfzıssıhha, hüvelbaki, şeyhülislam, tahtelbahir, tahteşuur; selamünaleyküm, aleykümselam, Allahualem, bismillah, fenafillah, fisebilillah, hafazanallah, inşallah, maşallah, velhasıl vb.

20. Müzikte kullanılan makam adları bitişik yazılır: acembuselik, hisarbuselik, muhayyerkürdi vb.

UYARI: Bir sıfatla oluşturulan usul adlarında sıfat ayrı yazılır: ağır aksak, yürük aksak, yürük semai vb.

21. Kanunda bitişik geçen veya bitişik olarak tescil ettirilmiş olan kuruluş adları bitişik yazılır: İçişleri, Dışişleri, Genelkurmay, Yükseköğretim Kurulu, Açıköğretim Fakültesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi vb.

22. Renk adlarıyla kurulan bitki, hayvan veya hastalık adları bitişik yazılır: akağaç, alacamenekşe, karadut, sarıçiçek; alabalık, beyazsinek, bozayı; aksu, akbasma, mavihastalık, maviküf vb.

*** ÖNEMLİ KELİMELER ***

ilkokul, ortaokul, yükseköğretim, yarımada, güneşırı, önyak, yüzyıl (asır), pekiyi (yüksek not almak), pek iyi görmek / olmak, öngörü, önsezi, özveri, özdeyiş...

--- PEKİŞTİRMELİ SÖZLERİN YAZILIŞI ---

☞ Sıfat veya zarf görevindeki pekiştirmeli sözler bitişik yazılır: *apaçık, apak, büsbütün, çepeçevre, çırılçıplak, dümdüz, düpedüz, gömgök, güpegündüz, kapkara, kupkuru, masmavi, mosmor, paramparça, sapasağlam, sapsarı, sırsıklam, sırsıklam, sipsivri, yemyeşil* vb.

--- ALINTI KELİMELERİN YAZILIŞI ---

Alıntı kelimelerin yazılışlarıyla ilgili bazı noktalar aşağıda gösterilmiştir:

1. Çift ünsüz harfle başlayan Batı kökenli alıntılar, ünsüzler arasına ünlü konulmadan yazılır: *francala, gram, gramer, gramofon, grup, Hristiyan, kral, kredi, kritik, plan, pratik, problem, profesör, program, proje, propaganda, protein, prova, psikoloji, slogan, snop, spiker, spor, staj, stil, stüdyo, trafik, tren, triptik* vb.

ⓘ **DİKKAT:** “Güneşin batması, batış” anlamına gelen ve coğrafi bir terim olan **gurup** kelimesi, “takım, küme, ekip” gibi anlamlara gelen **grup** kelimesiyle karıştırılmamalıdır.

Bu tür birkaç alıntıda, söz başında veya iki ünsüz arasında bir ünlü türemiştir. Bu ünlü söylenişte de yazılışta da gösterilir: *iskarpın, iskele, iskelet, istasyon, istatistik, kulüp* vb.

2. İçinde yan yana iki veya daha fazla ünsüz bulunan Batı kökenli alıntılar, ünsüzler arasına ünlü konmadan yazılır: *alafranga, apartman, biyografi, elektrik, gangster, kilogram, orkestra, paragraf, telgraf* vb.

3. İki ünsüzle biten Batı kökenli alıntılar, ünsüzler arasına ünlü konmadan yazılır: *film, form, lüks, modern, natüermort, psikiyatr, seks, slayt, teyp* vb.

4. Batı kökenli alıntılarının içindeki ve sonundaki g ünsüzleri olduğu gibi korunur: *biyografi, diyagram, dogma, magma, monografi, paragraf, program; arkeolog, demagog, diyalog, filolog, jeolog, katalog, monolog, psikolog, ürolog* vb.

ⓘ **DİKKAT:** Bu sözcüklerden, sonu –g ile bitenler ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında ses değişimine uğrar. (Sondaki ses –ğ’ye dönüşür.)

diyalog > diyaloğu   katalog > kataloğa

☞ Ancak *fotoğraf* ve *topoğraf* kelimelerinde g’ler, ğ’ye döner.

*** ÖNEMLİ KELİMELER ***

kılavuz, tıraş, kravat, orijinal, inisiyatif, komiser, laboratuvar, restoran, ritim, konservatuvar, dinazor...

* * *

Aşağıdaki durumlarda Batı kökenli kelimeler özgün biçimleri ile yazılırlar:

1. Bilim, sanat ve uzmanlık dallarında kullanılan bazı terimler: *andante* (müzik), *cuprum* (kimya), *deseptyl* (eczacılık), *quercus*, *terminus technicus* (teknik terim) vb.

2. Latin yazı sistemini kullanan dillerden alınma deyim ve sözler: *Veni, vidi, vici* (Geldim, gördüm, yendim.); *conditio sine qua non* (Olmazsa olmaz.); *eppur si muove* (Dünya her şeye rağmen dönüyor.); *to be or not to be* (olmak veya olmamak); *l’art pour l’art* (Sanat sanat içindir.); *l’Etat c’est moi* (Devlet benim.); *traduttore traditore* (Çevirmen haindir.); *persona non grata* (istenmeyen kişi) vb.

Mesele falan değildi öyle,

To be or not to be kendisi için;

Bir akşam uyudu;

Uyanmayıverdi. (Orhan Veli Kanık)

--- DEYİMLERİN YAZILIŞI ---

☞ Deyimler ayrı yazılır: akıntıya kürek çekmek, çam devirmek, çanak tutmak, gönlünden geçirmek, göz atmak, kulak asmak, kulak vermek, çantada keklük, deveye kulak, yağlı kuyruk, yüz görümlüğü vb.

--- EK-FİİLİN YAZILIŞI ---

☞ Ek-fiilin çekimli biçimleri (idi, imiş, ise) ayrı yazılabildiği gibi bitişik olarak da yazılabilir.

☞ Ünsüzle biten kelimelere bitişik olarak yazıldığında i ünlüsü düşer, ayrıca büyük ünlü uyumuna uyar: yorgun-du (yorgun idi), güzel-miş (güzel imiş), gelir-se (gelir ise) vb.

☞ Ünlüyle biten kelimelere bitişik olarak yazıldığında araya y ünsüzü girer ve başındaki i ünlüsü düşer, ayrıca büyük ünlü uyumuna uyar: sonuncu-y-du (sonuncu idi), yabancı-y-mış (yabancı imiş), ne-y-se (ne ise) vb.

☞ Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi olan iken ayrı yazılabildiği gibi kelimelere eklenerek de yazılabilir.

☞ Eklenerek yazıldığında baştaki i düşer. Eklendiği kelimenin ünlüleri kalın olsa da -ken zarf-fiil ekinin ünlüsü ince kalır: başlayacak-ken (başlayacak iken), çalışıyor-ken (çalışıyor iken), durgun-ken (durgun iken), okur-ken (okur iken), olgun-ken (olgun iken), uyur-ken (uyur iken), yazar-ken (yazar iken); geliyor-ken (geliyor iken), gülmüş-ken (gülmüş iken), öğretmen-ken (öğretmen iken) vb.

☞ iken, ünlüyle biten kelimelere bitişik olarak yazıldığında araya y ünsüzü girer ve başındaki i ünlüsü düşer: evde-y-ken (evde iken), okulda-y-ken (okulda iken), okumakta-y-ken (okumakta iken), yolda-y-ken (yolda iken) vb.

--- FİİL ÇEKİMİ İLE İLGİLİ YAZILIŞLAR ---

☞ -a / -e, -acak / -ecek, -ayım / -eyim, -alım / -elim, -an / -en vb. eklerden önce gelen ünlü veya ekin geniş ünlüsü söyleyişe bakılmaksızın a / e ile yazılır: başlaya, gelmeye; başlayacağım, gelmeyeceksin; başlayayım, geleyim; başlatalım, gelmeyelim; başlayan, gelmeyen vb.

--- MASTARLARA GELEN EKLERİN YAZILIŞI ---

☞ -ma / -me ile biten mastarlardan sonra -a / -e, -ı / -i eklerinden biri geldiğinde araya y koruyucu ünsüzü girer: çalışma-y-a, darılma-y-ı, kalaylama-y-a, okuma-y-a; görme-y-i, gülme-y-i, sevme-y-e, silme-y-i vb.

--- UZUN ÜNLÜ ---

☞ Kökene Türkçe olan kelimelerde bugün uzun ünlü yoktur. Uzun ünlü, Arapça ve Farsçadan Türkçeye giren kelimelerde görülür: adalet (ada:let), beraber (bera:ber), ifade (ifa:de), kaide (ka:ide), numune (numu:ne), sade (sa:de), şair (şa:ir) vb. Ancak bu uzun ünlüler yazıda herhangi bir işaretle gösterilmez.

--- HECE YAPISI VE SATIR SONUNDA KELİMELERİN BÖLÜNMESİ ---

☞ Türkçede kelime içinde iki ünlü arasındaki ünsüz, kendinden sonraki ünlüyle hece kurar: *a-ra-ba, bi-çi-mi-ne, in-sa-nın, ka-ra-ca* vb.

☞ Kelime içinde yan yana gelen iki ünsüzden ilki kendinden önceki ünlüyle, ikincisi kendinden sonraki ünlüyle hece kurar: *al-dı, bir-lik, sev-mek* vb.

☞ Kelime içinde yan yana gelen üç ünsüz harften ilk ikisi kendinden önceki ünlüyle, üçüncüsü kendinden sonraki ünlüyle hece kurar: *alt-lık, Türk-çe, kork-mak* vb.

☞ Batı kökenli kelimeler, Türkçenin hece yapısına göre hecelere ayrılır: *band-rol, kont-rol, port-re, program, sant-ral, sürp-riz, tund-ra, volf-ram* vb.

☞ Türkçede satır sonunda kelimeler bölünebilir fakat heceler bölünemez. Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna **kısa çizgi (-)** konur.

Burasını ilk defa görüyormuş gibi duvarlara, perdelere, möblelere, eşyalara bakıyor, hayret ediyordu. Bütün bu muhitte Türk hayatına, Türk ruhuna ait bir gölge, bir çizgi bile yoktu. Birden Bursa'daki çocukluğunun geçtiği babaevini hatırladı; sofada rahat ve beyaz örtülü divanlar vardı. (Ömer Seyfettin)

☞ İlk heceden sonraki heceler ünsüzle başlar. Bitişik yazılan kelimelerde de bu kurala uyulur: *ba-şög-ret-men, il-ko-kul, Ka-ra-os-ma-noğ-lu* vb.

Bakımevi > Ba-kı-me-vi	Aslanağzı >	Önayak > .....
Soyadı > So-ya-dı	Kavuniçi >	Yayınevi > .....
Gerçeküstü > Ger-çe-küs-tü	Kızılırmak >	Başörtü > .....

☞ Ayırmada satır sonunda ve satır başında tek harf bırakılmaz:

..... u- (Yanlış)

çurtma değil,

.....uçurt- (Doğru)

ma;

..... müdafa- (Yanlış)

a değil,

..... müda- (Doğru)

faa;

☞ Kesme işareti satır sonuna geldiğinde yalnız kesme işareti kullanılır, ayrıca çizgi kullanılmaz.

..... Edirne' (Doğru)

nin...

..... Edirne- (Yanlış)

nin...

..... Edirne'- (Yanlış)

nin...

..... 1996' (Doğru)

da...

--- YABANCI ÖZEL ADLARIN YAZILIŞI ---

Latin Harflerini Kullanan Dillerdeki Özel Adlar

1. Latin harflerini kullanan dillerdeki özel adlar özgün biçimleriyle yazılır: Beethoven, Byron, Cervantes, Chopin, Eminescu, Grimm, Horatius, Molière, Puccini, Rousseau, Shakespeare; Bologna, Buenos Aires, Iorga, Ile-de-France, Karlovy Vary, Latium, Loire, Mann, New York, Nice, Rio de Janeiro, Vaasa, Wuppertal vb. Ancak Batı dillerinde kullanılan adların okunuşları ayrıç içinde gösterilebilir: *Shakespeare (Şekspir)* vb.

2. Eskiden dilimize yerleşmiş bazı Batı kökenli kişi ve yer adları Türkçe söylenişlerine göre yazılır: Napolyon, Şarlken, Şarl (Demirbaş Şarl); Atina, Brüksel, Cenevre, Londra, Marsilya, Münih, Paris, Roma, Selânik, Venedik, Viyana, Zürih; Hollanda, Letonya, Lüksemburg vb.

3. Yabancı özel adlardan türetilmiş akım adları Türkçe söylenişlerine göre yazılır: Dekartçılık, Epikürcülük, Kalvenci, Kalvencilik, Kalvenizm, Kartezyenizm, Lüterci, Lütercilik, Marksçılık, Marksist, Marksizm vb.

4. Ait olduğu dilde ayrı yazılan yer adları Türkçede de ayrı yazılır: Buenos Aires, Frankfurt am Main, Freiburg im Breisgau, Hyde Park, Mont Blanc, New Orleans, New York, Rio de Janeiro, San Marino, Wiener Neustadt, Titov Veles vb.

Arapça ve Farsça Özel Adlar

Kökeni Arapça ve Farsça olan kişi ve yer adları “Türkçenin ses ve yapı özelliklerine göre” yazılır: Ahmet, Bedrettin, Fuat, Mehmet, Necmettin, Nizamettin, Ömer, Rıza, Saadettin; Cezayir, Fas, Filistin, Mısır, Suudi Arabistan; Bağdat, Cidde, Erdebil, Halep, İsfahan, İskenderiye, Medine, Mekke, Şam, Şiraz, Tahran, Tebriz, Trablusgarp vb.

Yunanca Özel Adlar

Yunanca adlar yazılırken Yunan harflerinin ses değerlerini karşılayan Türk harfleri kullanılır: Homeros, Herodotos, Euripides, Pindaros, Solon, Sokrates, Aristoteles, Platon, Venizelos, Karamanlis, Papandreu, Onasis vb.

☞ Ancak *Herodotos, Sokrates, Aristoteles, Platon, Pythagoras, Eukleides* adları dilimize *Herodot, Sokrat, Aristo, Eflatun, Pisagor, Öklid* biçimlerinde yerleşmiştir.

Rusça Özel Adlar

Rusça özel adlar yazılırken Rus harflerinin ses değerlerini karşılayan Türk harfleri kullanılır: Bolşevik, Brejnev, Çaykovski, Çehov, Dostoyevski, Gogol, Gorbaçov, İlminskiy, İlyiç, Katayev, Klyaştorıy, Malov, Mendeleyev, Prokofyev, Puşkin, Şolohov, Tolstoy, Yeltsin; Moskova, Omsk, Orenburg, Petersburg, Volga, Yenisey vb.

Uzak Doğu Dillerindeki Özel Adlar

1. Çince adlar, Türkçede yerleşmiş biçimlerine göre yazılır: Huangho, Kanton, Nankin, Pekin, Şanghay.

Çince soyadları küçük adlardan önce gelir. Soyadları çocukla tek hecelidir, küçük adlar ise bir veya iki heceden oluşur. Bu adlar büyük harfle başlar; heceler arasında çizgi konur: Sun Yat-sen, Lin Yutang. Yalnız *Konfüçyüs* gibi yaygınlık kazanmış adlar bitişik yazılır.

2. Japonca adlar da Türkçede yerleşmiş biçimlerine göre yazılır: Tokyo, Hiroşima, Nagazaki, Osaka, Kyoto; Hirohito, Kayako Hayashi, Sbuishi Kato, Masao Mori.

Türk Devletleri ve Topluluklarındaki Özel Adlar

Türk devletleri ve topluluklarındaki kişi ve yer adları Türkçede yerleşmiş biçimlerine göre yazılır: Azerbaycan, Özbekistan; Taşkent, Semerkant, Bakü, Bişkek; Abdullah Tukay, Abdür-rauf Fıtrat, Bahtiyar Vahapzade, Baykonur, Cafer Cebbarlı, Cemal Kemal, Cengiz Aytmatov, İslam Kerimov, Muhtar Avazov, Osman Nasır vb.

*** YAZIM KONUSUNU İLGİLENDİREN NOKTALAMA İŞARETLERİ ***

--- KESME İŞARETİ (') ---

1. Özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır: Kurtuluş Savaşı'nı, Atatürk'üm, Türkiye'mizin, Fatih Sultan Mehmet'e, Muhibbi'nin, Gül Baba'ya, Sultan Ana'nın, Mehmet Emin Yurdakul'dan, Kâzım Karabekir'i, Yunus Emre'yi, Ziya Gökalp'tan, Refik Halit Karay'muş, Ahmet Cevat Emre'dir, Namık Kemal'se, Şinasi'yle, Alman'sınız, Kırgız'ım, Karakeçili'nin, Osmanlı Devleti'ndeki, Cebrail'den, Çanakkale Boğazı'nın, Samanyolu'nda, Sait Halim Paşa Yalısı'ndan, Resmî Gazete'de, Millî Eğitim Temel Kanunu'na, Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği'ni, Eski Çağ'ın, Yükselme Dönemi'nin, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'na vb.

“Onun için Batı'da bunlara birer fonksiyon buluyorlar.” (Burhan Felek)

1919 senesi Mayıs'ının 19'uncu günü Samsun'a çıktım. (Atatürk)

☞ Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğu zaman ekten önce kesme işareti kullanılır: Hisar'dan, Boğaz'dan vb.

☞ Belli bir kanun, tüzük, yönetmelik kastedildiğinde büyük harfle yazılan kanun, tüzük, yönetmelik sözlerinin ek alması durumunda kesme işareti kullanılır: Bu Kanun'un 17. maddesinin c bendi... Yukarıda adı geçen Yönetmelik'in 2'nci maddesine göre... vb.

☞ Özel adlar için yay ayraç içinde bir açıklama yapıldığında kesme işareti yay ayraçtan önce kullanılır: Yunus Emre'nin (1240?-1320), Yakup Kadri'nin (Karaosmanoğlu) vb.

☞ Ek getirildiğinde Avrupa Birliği kesme işareti ile kullanılır: Avrupa Birliği'ne üye ülkeler...

UYARI: Sonunda 3. teklik kişi iyelik eki olan özel ada, bu ek dışında başka bir iyelik eki getirildiğinde kesme işareti konmaz: Boğaz Köprümüzün güzelliği, Amik Ovamızın bitki örtüsü, Kuşadamızdaki liman vb.

Amik Ovası'nda bu sene hasat erken yapıldı.

Amik Ovamızın bitki örtüsü son yıllarda kısmen de olsa değişime uğradı.

Kuşadası'nda 4.7 şiddetinde bir deprem meydana geldi dün.

Kuşadamızdaki liman, bakımsızlıktan çürümeye yüz tutmuş vaziyette.

UYARI: Kurum, kuruluş, kurul, birleşim, oturum ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz: *Türkiye Büyük Millet Meclisine, Türk Dil Kurumundan, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanlığına; Bakanlar Kurulunun, Danışma Kurulundan, Yürütme Kuruluna; Türkiye Büyük Millet Meclisinin 112'nci Birleşiminin 2'nci Oturumunda; Mavi Köşe Bakkaliyesinden vb.*

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne, Bakanlar Kurulu'nun, Mersin Üniversitesi'nden, Bilim Kırtasiye'ye... (Yanlış)

Türkiye Büyük Millet Meclisine, Bakanlar Kurulunun, Mersin Üniversitesinden, Bilim Kırtasiyeye... (Doğru)

*** UYARI: Kurum, kuruluş, kurul isimleri kısaltma şeklindeyse kesme işareti kullanılır:

TBMM'ye, TDK'den, THY'nin, ODTÜ'de, YSSAL'ye... (Doğru)

UYARI: Başbakanlık, Rektörlük vb. sözler, ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde Başbakanlığa, Rektörlüğe vb. biçimlerde yazılır.

UYARI: Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz: *Türklük, Türkleşmek, Türkçü, Türkçülük, Türkçe, Müslümanlık, Hristiyanlık, Avrupalı, Avrupalılaştırmak, Aydınlı, Konyalı, Bursalı, Ahmetler, Mehmetler, Yakup Kadriler, Türklerin, Türklüğün, Türkleşmekte, Türkçenin, Müslümanlıkta, Hollandalıdan, Hristiyanlıktan, Atatürkçülüğün vb.*

DİKKAT: Bazı istisna durumlarda (ilçe, mahalle, ülke, eser adı vs.) bu kural geçerli değildir ve çoğul eki almış kelime, kesme ile ayrılır:

* Esenler'in kuzey tarafında şiddetli bir fırtına başlamış.

* Filipinler'in başkenti Manila'ya yeni bir teknoloji üssü açıldı.

Bazı diğer örnekler: Aydınlar (ilçe), Bahçelievler (mahalle), Tutunamayanlar (eser), Beş Hececiler (edebî topluluk), Toroslar, Himalayalar (dağ sırası) vb.

DİKKAT: Günlük hayatta çoğu kez “orda, burda, şurda, içerde, dışarda” olarak kullandığımız kelimeler bu şekilde yazılamaz, yazım yanlışlığı meydana gelir. Kelimelerin doğru yazımı: orada, burada, şurada, içeride, dışarıda, yukarıda biçimindedir.

UYARI: Sonunda p, ç, t, k ünsüzlerinden biri bulunan Ahmet, Çelik, Halit, Şahap; Bosna-Hersek; Kerkük, Sinop, Tokat, Zonguldak gibi özel adlara ünlüyle başlayan ek getirildiğinde kesme işaretine rağmen Ahmedî, Halidî, Şahabî; Bosna-Herseği; Kerküğü, Sinobu, Tokadı, Zonguldağı biçiminde son ses yumuşatılarak söylenir.

UYARI: Özel adlar yerine kullanılan “o” zamiri cümle içinde büyük harfle yazılmaz ve kendisinden sonra gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmaz.

2. Kişi adlarından sonra gelen saygı ve unvan sözlerine getirilen ekleri ayırmak için konur: *Nihat Bey'e, Ayşe Hanım'dan, Mahmut Efendi'ye, Enver Paşa'ya; Türk Dil Kurumu Başkanı'na vb.*
3. Kısaltmalara getirilen ekleri ayırmak için konur: *TBMM'nin, TDK'nin, BM'de, ABD'de, TV'ye vb.*

4. Sayıllara getirilen ekleri ayırmak için konur: 1985'te, 8'inci madde, 2'nci kat; 7,65'lik, 9,65'lik, 657'yle vb.
5. Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adlarına gelen ekleri ayırmak için konur: Başvurular 17 Aralık'a kadar sürecektir. Yabancı Sözlere Karşılıklar Kılavuzu'nun veri tabanının genel ağda hizmete sunulduğu gün olan 12 Temmuz 2010 Pazartesi'nin TDK için önemi büyüktür.
6. Seslerin ölçü ve söyleyiş gereği düştüğünü göstermek için kullanılır:

Bir ok attım karlı dağın ardına

Düştü m'ola sevdiğimin yurduna

İl yanmazken ben yanarım derdine

Engel aramızı açtı n'eyleyim (Karacaoğlan)

"Şems'in gözlerine bir şüphe çörekledi: "Dostum ne'n var? Her şey yolunda mı?" (Elif Şafak)

Güzelliğin on par'etmez

Bu bendeki aşk olmasa (Âşık Veysel)

7. Bir ek veya harften sonra gelen ekleri ayırmak için konur: a'dan z'ye kadar, Türkçede -lık'la yapılmış sözler.

--- DÜZELTME İŞARETİ ---

Düzeltilme işaretinin kullanılacağı yerler aşağıda gösterilmiştir:

1. Yazılışları bir, anlamları ve söylenişleri ayrı olan kelimeleri ayırt etmek için okunuşları uzun olan ünlülerin üzerine konur: adem (yokluk), âdem (insan); adet (sayı), âdet (gelenek, alışkanlık); alem (bayrak), âlem (dünya, evren); aşık (eklem kemiği), âşık (vurgun, tutkun); hal (sebze, meyve vb. satılan yer), hâl (durum, vaziyet); hala (babanın kız kardeşi), hâlâ (henüz); rahim (esirgeme), rahîm (koruyan, acıyan); şura (şu yer), şûra (danışma kurulu) vb.

UYARI: Katil (<katl = öldürme) ve kadir (<kadr = değer) kelimeleriyle karışma olasılığı olduğu hâlde katil (ka:til = öldüren) ve kadir (ka:dir = güçlü) kelimelerinin düzeltme işareti konmadan yazılması yaygınlaşmıştır.

2. Arapça ve Farsçadan dilimize giren birtakım kelimelerle özel adlarda bulunan ince g, k ünsüzlerinden sonra gelen a ve u ünlüleri üzerine konur: dergâh, gâvur, karargâh, tezgâh, yadigâr, Nigâr; dükkân, hikâye, kâfir, kâğıt, Hakkâri, Kâzım; gülgûn, merzengûş; mahkûm, mezkûr, sükûn, sükût vb. Kişi ve yer adlarında ince l ünsüzünden sonra gelen a ve u ünlüleri de düzeltme işareti ile yazılır: Halûk, Lâle, Nalân; Balâ, Elâzığ, İslâhiye, Lâdik, Lâpseki, Selânik vb.

3. Nispet ekinin, belirtme durumu ve iyelik ekiyle karışmasını önlemek için kullanılır: (Türk) askeri ve askerî (okul), (İslam) dinî ve dinî (bilgiler), (fizik) ilmi ve ilmî (tartışmalar), (Atatürk'ün) resmi ve resmî (kuruluşlar) vb.

☞: millileştirmek, millilik, resmîleştirmek, resmîlik vb. Nispet eki alan kelimelere Türkçe ekler getirildiğinde düzeltme işareti olduğu gibi kalır.

TDK YAZIM KURALLARI DEĞİŞİKLİKLERİ (2023)

(Listedeki tüm kelimeler ve kelime grupları 27.09.2023 itibarıyla TDK'nin resmî sitesinden teyit edilmiştir.)

No.	ESKİ HÂLİ	GÜNCEL HÂLİ
1	akça armudu	akçaarmut
2	akzambak	ak zambak
3	albinos	albino
4	Allah müstahakını versin	Allah müstahakkını versin
5	arslanın adı çıkmış, çakallar baş keser	aslanın adı çıkmış, çakallar baş keser
6	ata dostu oğla mirastır	ata dostu oğula mirastır
7	atbalığı	at balığı
8	bekârın yakasını it yer, yakasını bit	bekârın parasını it yer, yakasını bit
9	boy bos*	boy pos (Sitede boy bos hâli de mevcut.)
10	boyuna bosuna bakmadan	boyuna posuna bakmadan
11	boyu bosu yerinde	boyu posu yerinde
12	boyu bosu devrilsin (veya devrilesi)	boyu posu devrilsin (veya devrilesi)
13	boyunduruğa vurmak	boyunduruk vurmak
14	bumbar*	mumbar (Sitede bumbar hâli de mevcut.)
15	bükün	büküm
16	bükünlü	bükümlü
17	bükünlü dil	bükümlü dil
18	çiğ börek*	çi börek (Sitede çiğ börek hâli de mevcut.)
19	çömlek patlatmak	çanak çömlek patlatmak/patlamak
20	Doğubeyazıt	Doğubayazıt
21	ek eylem	ek-eylem
22	ek fiil	ek-fiil
23	ek fiil çekimi	ek-fiil çekimi
24	Eyüp	Eyüpsultan
25	göksoğan	gök soğan
26	hasıraltı	hasır altı
27	hatasıyla sevabıyla	hatasıyla savabıyla
28	hudayınabit	hüdayınabit
29	iki arslan bir posta sığmaz	iki aslan bir posta sığmaz
30	kanun koyuculuğu	kanun koyuculuk
31	karakutu*	karakutu [Kelime, Yazım Kılavuzu'nda (2012, 27.Baskı) eskiden de aynıymış zaten.] Bazı sitelerde kelimenin eski hâlinin "kara kutu" şeklinde olduğu yazılıyor.
32	kayyum*	kayyım (Sitede kayyum hâli de mevcut.)
33	kayyumluk*	kayyımlik (Sitede kayyumluk hâli de mevcut.)
34	kendi hesabına çalışmak	kendi hesabına çalışmak
35	kontuar	kontuvar
36	kükürt çiçeği	kükürtçiçeği
37	kümeden düşmek	küme düşmek
38	Marmara Ereğlisi	Marmaraereğlisi
39	maskülen	maskülen
40	mentor	mentör
41	müskat	muskat
42	neftimsi	neftîmsi (Kelime düzeltme işareti almış.)

43	nev	nevi
44	oduncunun gözü omçada	oduncunun gözü omcada
45	orman koruma memuru	orman muhafaza memuru
46	oyun kuruculuğu	oyun kuruculuk
47	pili	pile
48	pilili	pileli
49	sıcaklıkyayar	sıcaklıkyazar
50	sıla sıygası	sıla sigası
51	sıyga	sigga
52	sıygaya çekmek	sigaya çekmek
53	sifin	zifin
54	siyem siyem	siyim siyim (Sitede siyem siyem, süyüm süyüm hâlleri de mevcut.)
55	sultan efendi	sultane efendi
56	tıntın	tın tın
57	truakar	truvakar
58	unvan	ünvan
59	unvanlı	ünvanlı
60	unvansız	ünvansız
61	yakan top	yakantop
62	yasa koyuculuğu	yasa koyuculuk
63	yeşilbiber	yeşil biber
64	yeşilfasulye	yeşil fasulye
65	yeşilsoğan	yeşil soğan
66	yeşilzeytin	yeşil zeytin
67	yürük	Yörük (Sitede Yürük hâli de mevcut.)

NOTLAR:

1- TDK'nin sitesinde "kırmızıbiber" bu şekliyle (bitişik) yer almaktadır.
2- "Sarı yağız" kelimesinin eskiden (Yazım Kılavuzu, 27.Baskı, 2012) sadece "sarı yağız" şekli varken bugün TDK'nin sitesinde iki farklı hâli de mevcut. Bu iki kelime arasında anlam farklılığı vardır. * sarı yağız: Sarı benizli (erkek). * sarıyağız: Kula renkli at.
3- Eskiden "hatasıyla sevabıyla" şeklinde bir kullanım varken şu an güncel durum "hatasıyla savabıyla" şeklindedir. Ancak her "sevap" kelimesi yerine "savap" kullanılamaz, yazılamaz. TDK'nin sitesinde hem "sevap" hem "savap" kelimeleri mevcuttur ve bu kelimeler arasında anlam farklılığı vardır. * sevap: 1. Hayırlı bir davranış karşısında Tanrı tarafından verileceğine inanılan ödül; ecir 2. Tanrı tarafından ödüllendirileceğine inanılan davranış. * savap: doğru.
4- Siteye "selfie" kelimesinin Türkçe karşılığı olarak "özçekim" kelimesi eklenmiştir. Sitede ayrıca "özçekim yapmak" ve "özçekim çubuğu" şeklinde kelime grupları da mevcuttur.
5- Sitede hem "horon vurmak" hem "horon tepmek" şeklinde 2 kullanım vardır. Anlamları aynıdır.